

דַּעְתִּיד לְאַחֲיָא מִיתָיָא עַד דְּאַתְּפַקְדַת לְהַהוּא זְמַנָּא כְּמַה דְּאַתְּבַשְׂר
הָדָא הוּא דְכַתִּיב וַיִּי פֶקֶד אֶת שְׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר. וְהַהוּא יִזְמַא דְחֲרִי
קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעוֹבְדוֹי הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד) יִשְׁמַח יי
בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לִיה רַבִּי אַבְא נִימָא לָן מַר עַל פְּרִשְׁתָּא לְבַתְרָא, אָמַר יְאוּת
לְכוּן לְמַפְתַּח פְּרִשְׁתָּא דָא. פֶּתַח וְאָמַר וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַגּוֹ' וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת
יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ וַגּוֹ'. הֲכֵא אִית לְאַסְתְּפֵלְא הַאי אוּמַנָּא דְאַפִּיק
כְּסָפָא מִמְּקוֹרָא דְאַרְעָא, מָאי עֲבַד.

בְּקַדְמֵיתָא מְעִייל לִיה בְּנוֹר דְּלִיק עַד דְּנִפִּיק מִנִּיה פֶּל זֹהֲמָא
דְאַרְעָא, וְהָא אֲשֶׁתְּאַרְת כְּסָפָא אֲבַל לָא כְּסָפָא
שְׁלִימָתָא, לְבַתְרָא מָאי עֲבַד, מְעִייל לִיה בְּנוֹרָא פְּדִבְקַדְמֵיתָא וּמִפִּיק
מִנִּיה סְטִיפִי כְּמַה דְאַתְּ אָמַר, (משלי כה) הֲגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף וַגּוֹ' וּבְדִין
הוּא כְּסָפָא שְׁלִימָתָא בְּלֵא עֲרַבּוּבֵיא.

כֶּךָ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִייל הַאי גּוֹפָא תְּהוּת אַרְעָא עַד דְּמַתְרַקַב

לשון הקודש

יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ וַגּוֹ'. פָּאן יִש
לְהַתְּבוּנָה, הָאֲמֵן הוּא שְׂמוּצִיא כְּסָף
מִמְּקוֹר הָאֲרִיז, מָה עוֹשֶׂה?

פְּתַחְלָה מְכַנִּים אוּתוּ לְאִשׁ דּוּלְקַת עַד
שְׂמוּצִיא מִמְּנוּ אֶת כָּל הַזֹּהֲמָה שֶׁל
הָאֲרִיז, וְהֲרִי נִשְׁאֵר כְּסָף, אֲבַל לָא כְּסָף
שְׁלָם. אַחֵר כֶּךָ מָה עוֹשֶׂה? מְכַנִּים אוּתוּ
כַּאֲשֶׁר כְּבַתְּחִלָּה וּמוּצִיא מִמְּנוּ סִיגִים, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (משלי כה) הֲגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף וַגּוֹ',
וְאִזּוּ הוּא כְּסָף שְׁלָם לְלֵא עֲרַבּוּבֵיא.

כֶּךָ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנִּים אֶת הַגּוֹרֵף
הוּא תַּחַת הָאֲרִיז, עַד שֶׁכָּלוּ נִרְקַב וַיִּצְאָה

מִבְּשֶׁר לוֹ וְאוּמַר, לְמוּעַד אָשׁוּב אֵלֶיךָ.
לְאוּתוּ זְמַן שְׁעֵתִיד לְהַחֲיוֹת מֵתִים עַד
שְׁתַּפְּקֵד לְאוּתוּ זְמַן כְּמוֹ שְׁהַתְּבַשְׂרָה. זְהוּ
שְׁכַתּוּב וְה' פֶּקֶד אֶת שְׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר.
וְאוּתוּ יוֹם שִׁישְׁמַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמַעֲשָׂיו, זְהוּ שְׁכַתּוּב (תהלים קד) יִשְׁמַח ה'י
בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְא, יֹאמַר לָנוּ מַר עַל
הַפְּרִשָּׁה שְׁאַחֵר כֶּךָ. אָמַר, יִפְהַ לְכֶם
לְפַתַּח פְּרִשָּׁה זו. פֶּתַח וְאָמַר, וַיְהִי אַחֵר
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת
אַבְרָהָם וַגּוֹ', וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת

בוליה ונפיק מניה כל זוזמא בישא, ואשתאר ההוא תרווד רקב
ואתבני גופא מניה, ועד בען הוא גופא לא שלים.

לבתר ההוא יומא רבא דכתיב, (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע
ליי לא יום ולא לילה, מתטמרן פלהו בעפרא כדבקדמיתא
מן קדם דחילו ותקיפו דקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה
ב) ובאו במערות צרים ובמחלות עפר מפני פחד יי ומחדר גאוו
וגו'. ונפיק נשמתיהו ומתעפל ההוא תרווד רקב ואשתאר גופא
דאתבני תמן (נ"א גהורא) דיליה פנהורא דשמשא וכזהרא דרקייעא
דכתיב, (דניאל יב) והמשפילים יזהירו כזהר הרקיע וגו'. וכדין כספא
שלים, גופא שלימא בלא ערבוביא אחרניתא.

דאמר רבי יעקב גופא דנהיר ירמי קדשא בריך הוא מלעילא
דכתיב, (ישעיה כו) כי טל אורות טלך. וכתיב (ישעיה כב) הנה יי
מטלטלך וגו'. וכדין יתקרון קדישין עלאין דכתיב, (ישעיה ד) קדוש
יאמר לו. ודא הוא דאתקרי תחית המתים דבתרייתא, ודא הוא
(כספא שלים גופא שלימא) (נ"א נסיונא) בתרייתא ולא יטעמו עוד טעמא
דמותא דכתיב בי נשבעתי נאם יי כי יען אשר עשית וגו' כי ברך

לשון הקודש

שפתוב (דניאל יב) והמשפילים יזהירו כזהר
הרקיע וגו', ואז כספא שלם, גוף שלם
כלי ערבוביה אחרת.

שאמר רבי יעקב, גוף שמאיר יורק
הקדוש ברוך הוא מלמעלה, שפתוב
(ישעיה כו) כי טל אורות טלך, וכתוב (שם כב)
הנה ה' מטלטלך וגו'. ואז יקראו קדושים
עליונים, שפתוב (שם ד) קדוש יאמר לו.
וזהו שנקרא תחית המתים של הסוף,
וזהו כספא שלם גוף שלם (נסיון) אחרון, ולא
יטעמו עוד טעם המות, שפתוב בי
נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית וגו'

מפנו כל הזהמה הרעה, ונשאך אותו
תרווד רקב ונבנה מפנו הגוף, ועד עכשו
הוא גוף לא שלם.

אחר אותו יום הגדול, שפתוב (זכריה יד)
והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא
לילה, מסתרים פלם בעפר כמו בתחלה
מלפני פחד והחוק של הקדוש ברוך
הוא. זהו שפתוב (ישעיה ב) ובאו במערות
צרים ובמחלות עפר מפני פחד ה'
ומחדר גאוו וגו'. ויצא נשמתם ומתעפל
אותו תרווד רקב, ונשאך גוף שנבנה שם
והאורו שלו כאור השמש וכזהר הרקיע,

אֲבָרְכֶךָ וְגו'. וּבַתְּהוּא זְמַנָּא מַצְלוּ עַדִּיקַיָּא דְלָא יִתְנַסּוּן בְּדָא יִתִּיר.
 מַח כְּתִיב וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלִין שְׂאָר
 חַיִּיבֵי עֲלָמָא דְאִתְקְרוּן אֵילִים כְּמַח דְּאִתְ אָמַר, (ישעיה ס) אֵילֵי
 נְבוֹיֹת יִשְׂרָתוּנְךָ וּמִתְרַגְמִינֵן רַבְרְבֵי נְבוֹיֹת. אַחַר נֶאֱחָזוּ בַּסֶּבֶךְ וְגו'
 כְּמַח דְּאִתְ אָמַר, (תהלים עה) וְכָל קַרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. (וישְׁלַח אַבְרָהָם וְגו')
 וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו'. דְּאֵנוּן מְזוּמְנִין לְאִתְנַסְפָּא בְּכָל
 נְסִיוֹנָא בִּישָׂא, וַיִּשְׁתְּאָרוּן הַעַדִּיקִים לְעֲלָמָא דְאִתִּי כְּמַלְאָכִין עֲלָאִין
 קַדִּישִׁין לְיַחְדָּא שְׁמִיחָ, וּבְגִין כְּדֵּן כְּתִיב, (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ
 אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לִיָּה (נ"א אָמַר לִזוּן) רַבִּי יְהוּדָה מְפָאן וְלְהִלָּאָה אַעֲלָחוּ פִתְחָא.
 עָאֵל יוֹמָא אַחְרָא עָאלוּ קַמִּיחָ כָּל בְּנֵי מְתָא, אָמְרוּ לִיָּה לִימָא
 לָן מַר מַלְיָא דְאוּרִיָּתָא בְּפִרְשְׁתָּא דְקַרְיָנָן בְּהָ יוֹמָא דְשַׁבְתָּא וַיֵּי
 פִּקְדָא אֶת שְׂרָה. קָם בִּינֵי עַמּוּדֵי, פִּתַּח וְאָמַר וַיֵּי פִּקְדָא אֶת שְׂרָה וְגו'.
 שְׁלֹשׁ מִפְתַּחוֹת בְּיָדוֹ שָׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מְסָרָם לֹא בְּיָד
 מְלָאךְ וְלֹא בְּיָד שְׂרָה. מִפְתַּח שָׁל חַיָּה וְשָׁל גְּשָׁמִים וְשָׁל תַּחֲיִית
 הַמַּתִּים. בָּא אֵלֵיהוּ וְנָטַל הַשְּׁנַיִם שָׁל גְּשָׁמִים וְשָׁל תַּחֲיִית הַמַּתִּים.

לשון הקודש

כִּי כִרְךָ אַבְרָכֶךָ וְגו'. וּבִאֹתוֹ זְמַן מִתְפַּלְלִים הַעַדִּיקִים שְׁלֹא יִתְנַסּוּ בְּזָה יוֹתֵר.

מַח כְּתוּב? וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלוּ שְׂאָר רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שְׁנַקְרָאוּ אֵילִים, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (ישעיה ס) אֵילֵי נְבוֹיֹת יִשְׂרָתוּנְךָ, וּמִתְרַגְמִינִים: גְּדוּלֵי נְבוֹיֹת. אַחַר נֶאֱחָזוּ בַּסֶּבֶךְ וְגו', כְּמוֹ שְׁנַאָמַר וְכָל קַרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו', שְׁחָם מְזוּמִינִים לְהִתְנַסּוֹת בְּכָל נְסִיוֹן רַע, וַיִּשְׁאָרוּ הַעַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ

מְלָאכִים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים לְיַחְדָּא אֶת שְׁמוֹ, וְלִכְּנָן כְּתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לוֹ וְאָמַר לְהֵם רַבִּי יְהוּדָה, מְפָאן וְהִלָּאָה פִתְחוּ הַפֶּתַח. נִכְנָס יוֹם אַחַר, וְנִכְנָסוּ לְפָנָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ לוֹ, יֹאמֵר לָנוּ מַר דְּבַרֵי תוֹרָה בְּפִרְשָׁה שְׁקַרְיָנוּ בְּהָ בַּיּוֹם שַׁבַּת, וְה' פִּקְדָא אֶת שְׂרָה. קָם בִּין הַעַמּוּדִים, פִּתַּח וְאָמַר, וְה' פִּקְדָא אֶת שְׂרָה וְגו'. שְׁלֹשָׁה מִפְתַּחוֹת בְּיָדוֹ שָׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מְסָרָם לֹא בְּיָד מְלָאךְ וְלֹא בְּיָד שְׂרָה: מִפְתַּח

וְאָמַר רבי יוחנן לא נמסר ביד אליהו אלא אחת. דאמר רבי יוחנן כשבקש אליהו להחיות בן הצרפית אמר ליה קדשא בריד הוא, לא יאות לך למיסב בידך שתי מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים ותחיה המת. והיינו דכתיב, (מלכים א יח) לך הראה אל אהאב וגו' ואתנה מטרה. לא אמר ותן מטרה אלא ואתנה.

וְהָא אלישע הווי ליה. אין. לקנים פי שנים ברוחו של אליהו, אלא שלשתם לא מסרם הקדוש ברוך הוא ביד שליח, דאמר רבי סימון בא וראה כחו של הקדוש ברוך הוא, בפעם אחת מחיה מתים ומוריד שאל ויעל, מזריח מאורות ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדישן יבולים, פוקד עקרות, נותן פרנסות, עוזר דלים, סומך נופלים, זוקף כפופים, מהעדא מלכין ומתקם מלכין, והכל בזמן אחד וברגע אחד ובבת אחת מה שאין שליח לעולם יכול לעשותו.

תַּנְיָא אמר רבי יוסי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, אינו צריך לעשות אלא בדבור, דכיון דאמר ממקום קדושתו יהא כד

לשון הקודש

של חיה, ושל גשמים, ושל תחית המתים. בא אליהו ונטל השנים - של גשמים ושל תחית המתים.

וְאָמַר רבי יוחנן, לא נמסר ביד אליהו אלא אחת. שאמר רבי יוחנן, כשבקש אליהו להחיות בן הצרפית, אמר לו הקדוש ברוך הוא: לא גאה לך לקחת בידך שני מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים, ותחיה המת. והיינו שפתח (מלכים א יח) לך הראה אל אהאב וגו' ואתנה מטרה. לא אמר ותן מטרה אלא ואתנה.

שְׁנֵינּוּ בברייתא, אמר רבי יוסי, כל מה

שעושה הקדוש ברוך הוא, אינו צריך לעשות אלא בדבור. שביון שאמר

וְחַרְי אלישע היו לו? בן. לקנים פי שנים ברוחו של אליהו. אלא שלשתם לא

מִיָּד נַעֲשֶׂה. בֵּא וְרֵאָה כַּח גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְכַתִּיב,
(תהלים לג) בְּדָבָר יי שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן (יהודה) מָאִי דְכַתִּיב,
(שמות יב) וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אָנִי וְלֹא מִלְּאֹדָךְ וְגוֹי.

אִי הָכִי יִקְרָא סְגִיָּאָה הוּא לְמִצְרַאִי, דְּלֹא דָמִי מָאֵן דְּתַפֵּשׁ מִלְּפָא
לְמָאֵן דְּתַפֵּשׁ הַדְּיוּטָא. וְעוֹד אֵינן לָךְ אִמְרָה מְזוּהָמַת בְּכָל
טוּמְאָה כְּמוֹ הַמִּצְרַיִם דְּכַתִּיב בְּהוּ (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בָּשַׂר הַמּוֹרִים
בְּשָׂרָם וְגוֹי שְׁהֵם חֲשׂוּדִים עַל מִשְׁכַּב זָכוּר, וְהֵם בָּאִים מִחֵם שַׁעֲשֵׂה
מָה שַׁעֲשֵׂה לְאָבִיו וְקָלַל אוֹתוֹ וְלִכְנָעַן בְּנוֹ.

וְכִי לֹא הָיָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְּאֹדָךְ אוֹ שְׁלִיחַ לְשַׁגְרַ לַעֲשׂוֹת
נִקְמָה בְּמִצְרַיִם כְּמוֹ שַׁעֲשֵׂה בְּאֲשׁוּר שְׁהָיָה בְּנוֹ שֶׁל שָׁם דְּכַתִּיב,
(בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עִילָם וְאֲשׁוּר. וְשָׁם הָיָה כַּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרַךְ שֶׁנֶּאֱמַר
(בראשית ט) בְּרוּךְ יי אֱלֹהֵי שָׁם. וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוּלָּה וְהַבְּרָכָה עַל אַחִיו.
וְכַתִּיב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְּאֹדָךְ יי וַיִּכֶּה בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר. וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ
נַעֲשֵׂה, כָּל שְׁפָן הַמִּצְרַיִם שְׁהֵם מְזוּהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אָנִי
וְלֹא מִלְּאֹדָךְ.

לשון הקודש

אותו ולכנען בנו.

וְכִי לֹא הָיָה לְקַבְּלָה מִלְּאֹדָךְ אוֹ שְׁלִיחַ
לְשַׁגְרַ לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּמִצְרַיִם כְּמוֹ
שַׁעֲשֵׂה בְּאֲשׁוּר שְׁהָיָה בְּנוֹ שֶׁל שָׁם,
שְׁכַתוּב (בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עִילָם וְאֲשׁוּר.
וְשָׁם הָיָה כַּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרַךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם
ט) בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שָׁם, וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוּלָּה
וְהַבְּרָכָה עַל אַחִיו, וְכַתוּב בָּם (ישעיה לו)
וַיֵּצֵא מִלְּאֹדָךְ ה' וַיִּכֶּה בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר, וְעַל
יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֵׂה. כָּל שְׁפָן הַמִּצְרַיִם שְׁהֵם
מְזוּהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אָנִי וְלֹא
מִלְּאֹדָךְ?.

מִמְקוֹם קִדְשָׁתוֹ יְהֵא קָד - מִיָּד נַעֲשֵׂה.
בֵּא רֵאָה כַּח גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׁכַתוּב (תהלים לג) בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם
נַעֲשׂוּ. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְיְהוּדָה, מָה זֶה
שְׁכַתוּב (שמות יב) וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
אָנִי וְלֹא מִלְּאֹדָךְ וְגוֹי?.

אִם כֵּן, כְּבוֹד גְּדוֹל הוּא לְמִצְרַיִם, שֶׁלֹּא
דוּמָה מִי שֶׁתַּפֵּס מִלָּךְ לְמִי שֶׁתַּפֵּס
הַדְּיוּטָא. וְעוֹד, אֵינן לָךְ אֲמָה מְזוּהָמַת בְּכָל
טוּמְאָה כְּמוֹ הַמִּצְרַיִם, שְׁכַתוּב בְּהֵם (יחזקאל
כג) אֲשֶׁר בָּשַׂר הַמּוֹרִים בְּשָׂרָם וְגוֹי, שְׁהֵם
חֲשׂוּדִים עַל מִשְׁכַּב זָכוּר, וְהֵם בָּאִים
מִחֵם שַׁעֲשֵׂה מָה שַׁעֲשֵׂה לְאָבִיו, וְקָלַל

אֵלָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאן לְמַדְנּוּ כַּח גְּבוּרְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּהַ עַל הַכֹּל. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֶה זֶה שֶׁל מִצְרַיִם מְזוּחָמֶת וּמְטוּנָפֶת, וְאֵין רְאוּי לְשַׁגְר מִלְּאֱדָ וְלֹא שָׂרָף, דְּבַר קְדוּשׁ בֵּין רְשָׁעִים אַרְוּרִים מְטוּנָפִים, אֵלָא אֲנִי עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְּאֱדָ וְלֹא שָׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאִנִּי אֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתִי יְהֵא כֶּךָ וּמִיָּד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין הַמִּלְּאֱדָ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ אֹמֵר יְהֵא כֶּךָ וּמִיָּד נַעֲשֶׂה מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכֶךָ לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְּאֱדָ וְשְׁלִיחַ, בְּשָׂבִיל קְלוּן הַמִּצְרַיִם, וְלְהַרְאוֹת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל מְקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שְׂיִכְנָסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוּשׁ, וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֹאמֵר אֲנִי וְלֹא מִלְּאֱדָ. אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא מִלְּאֱדָ.

כִּי־וַיַּעַל בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מֵאֵי דְכֹתִיב, (יִזְנֶה ב) וַיֹּאמֶר יי לְדָג. וְכַמָּה צַדִּיקִים וַחֲסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דְבַר עֲמָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבֵא לְדַבֵּר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוּ מִכִּיר וַיִּזְדַּע. אֵלָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּינּוֹן שְׁעֲלָתָה תִּפְלָתוֹ שֶׁל יִזְנֶה לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם

לשון הקודש

רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכֶךָ לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְּאֱדָ וְשְׁלִיחַ, בְּשָׂבִיל קְלוּן הַמִּצְרַיִם, וְלְהַרְאוֹת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל מְקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שְׂיִכְנָסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוּשׁ. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֹאמֵר אֲנִי וְלֹא מִלְּאֱדָ. אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלֹא מִלְּאֱדָ.

כִּי־וַיַּעַל בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׂכַתוֹב (יִזְנֶה ב) וַיֹּאמֶר ה' לְדָג? וְכַמָּה צַדִּיקִים וַחֲסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דְבַר עֲמָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבֵא לְדַבֵּר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוּ מִכִּיר וַיִּזְדַּע! אֵלָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּינּוֹן שְׁעֲלָתָה תִּפְלָתוֹ שֶׁל יִזְנֶה לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם

אֵלָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן לְמַדְנּוּ כַּח גְּבוּרְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּהַ עַל הַכֹּל. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֹמֶה זֶה שֶׁל מִצְרַיִם מְזוּחָמֶת וּמְטוּנָפֶת, וְאֵין רְאוּי לְשַׁגְר מִלְּאֱדָ וְלֹא שָׂרָף, דְּבַר קְדוּשׁ בֵּין רְשָׁעִים אַרְוּרִים מְטוּנָפִים, אֵלָא אֲנִי עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְּאֱדָ וְלֹא שָׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאִנִּי אֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתִי יְהֵא כֶּךָ - וּמִיָּד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין הַמִּלְּאֱדָ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ אֹמֵר יְהֵא כֶּךָ - וּמִיָּד נַעֲשֶׂה מַה שֶׁהוּא

קדושתו אמר בשביל שיקיא הדג את יונה אל היבשה. למ"ד לדג כמו בשביל, כלומר ויאמר יי בשביל הדג שיקיא את יונה אל היבשה. במקום קדושתו אמר הקדוש ברוך הוא, יהא כף ומיד נעשה, מה שאין שליה יכול לעשותו.

תניא אמר רבי שמעון מפתח של תיה בידו של הקדוש ברוך הוא, הוא, ובגוד שהיא יושבת על המשבר הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם (ויצא) פותח דלתות בטנה ויוצא, ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אי הכי לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן על שלש עבירות נשים מתות וכו' (אמר רבי שמעון וקא) ואמר רבי יצחק למה אשה מפלת פרי בטנה.

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם ומקדים להמיתו במעי אמו שנאמר (בראשית) הנפילים היו בארץ בימים ההם. הנפלים פתיב בלא יוד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

לשון הקודש

ויצא ופותח דלתות בטנה ויוצא. ואם לאו – סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אם כף, לא יצא רשע לעולם? אלא כף שנינו, על שלש עבירות נשים מתות וכו', ואמר רבי שמעון וקא) ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה?

אלא, אמר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו, שנאמר (בראשית) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים פתיב בלא יוד ראשונה, ולמה? בשביל שאחרי כן באו

קדושתו אמר בשביל שיקיא הדג את יונה אל היבשה. למ"ד לדג כמו בשביל. כלומר, ויאמר ה' בשביל הדג שיקיא את יונה אל היבשה. במקום קדושתו אמר הקדוש ברוך הוא יהא כף ומיד נעשה, מה שאין שליה יכול לעשותו.

שנינו בברייתא, אמר רבי שמעון, מפתח של תיה בידו של הקדוש ברוך הוא היא, ובגוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד. אם ראוי הוא לצאת לעולם –

הַמָּה הַגְּבוּרִים אֲשֶׁר מַעֲלָם. שְׂאִין גְּבוּר וּפְרִיץ וְעָרִיץ כְּמוֹ הַמַּמְזֹר.
אֲנָשֵׁי הַשֵּׁם, שֶׁהַכֹּל יִפְרֹו לְקִרְוַתוֹ הַשֵּׁם הַיְדוּעַ מִמְזֹר, דְּכִיּוֹן
שְׂרֹאִים מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא פְּרִיץ וְעָרִיץ וְגְבוּר הַכֹּל יִקְרְאוּהוּ אוֹתוֹ שֵׁם.
וּמָה דָאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִיין בְּאוֹתוֹ הַיְלֹד. אִין
לָךְ רָשָׁע בְּעוֹלָם מֵאוֹתָם הַרְשָׁעִים הַיּוֹצֵאִים לְעוֹלָם שְׂאִין הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְעִיין בּוֹ וְרוֹאֶה אִם אוֹתוֹ הַגּוֹפֵ יֵנִיחַ בֵּן צַדִּיק וְכֹשֶׁר, אוֹ
שְׂיַצִּיל לְאָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מִמִּיתָה מְשׁוּנָה, אוֹ שְׂיַעֲשֶׂה טוֹבָה אַחַת,
וּבְשָׁבִיל כֶּךָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא לְעוֹלָם.

בְּיוֹמוֹי דְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲנֹוּן פְּרִיצי דְהוּוּ מְשַׁדְּדִי בְטוֹרִיָא עִם פְּרִיצי
אוֹמוֹת הָעוֹלָם, וְכַד מְשַׁבְּחִי בַר נָשׁ וְתַפְּשִׁי לִיהָ לְקַטְלִיהָ,
הוּוּ אָמַרִין לִיהָ מַה שְׂמָךְ, אִי הָוָה יוֹדָאִי הוּוּ אֲזִלִין עִמִּיהָ וּמַפְקִין לִיהָ
מִן טוֹרִיָא, וְאִי הָוָה בַּר נָשׁ אַחֲרִינָא קַטְלִי לִיהָ. (וְהָאִי וְהוּוּ אָמַר רַבִּי
יוֹסִי אַתְחַזוֹן אֲנֹוּן בְּכָל הָאִי לְמִיעַל לְעַלְמָא דְאַתִּי.

תַּנְנוּ רַבְּנַן ג' דְּבָרִים הִלְלוּ אִינַן בָּאִין לְעוֹלָם אֱלֹא בְּקוֹלוֹת, קוֹל חֲתָה
דְּכַתִּיב, (בראשית ג) בְּעֶצֶב תִּלְדִּי בָנִים וְכַתִּיב, (בראשית ל) וַיִּשְׁמַע

לשון הקודש

מִמִּיתָה מְשׁוּנָה, אוֹ שְׂיַעֲשֶׂה טוֹבָה אַחַת,
וּבְשָׁבִיל כֶּךָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא
לְעוֹלָם.

בְּיַמֵּי רַבִּי יוֹסִי הָיוּ אוֹתָם פְּרִיציִים שְׁהָיוּ
שׁוֹדְדִים בְּהָרִים עִם פְּרִיציִ אֲמוֹת הָעוֹלָם,
וּכְשִׁמוֹצֵאִים בֵּן אָדָם וְתוֹפְסִים אוֹתוֹ
לְהַרְגוֹ, הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: מַה שְׂמָךְ? אִם
הָיָה יְהוּדִי – הָיוּ הוֹלְכִים עִמּוֹ וּמוֹצִיאִים
אוֹתוֹ מִן הַהָרִים, וְאִם הָיָה אִישׁ אַחֵר –
הוֹרְגִים אוֹתוֹ. וְעַתָּה וְהָיָה אוֹמֵר רַבִּי יוֹסִי,
רְאוּיִים אֵלּוּ בְּכָל זֶה לְהַכְּנִס לְעוֹלָם
הַבָּא.

שְׁנֵי רַבּוֹתֵינוּ, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הִלְלוּ

בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם וַיִּלְדוּ לָהֶם
בְּנוֹת וַיִּרְבוּ מִמְזֹרִים בְּעוֹלָם.

הַמָּה הַגְּבוּרִים אֲשֶׁר מַעֲלָם – שְׂאִין
גְּבוּר וּפְרִיץ וְעָרִיץ כְּמוֹ הַמַּמְזֹר. אֲנָשֵׁי
הַשֵּׁם – שֶׁהַכֹּל יִפְרֹו לְקִרְוַת הַשֵּׁם הַיְדוּעַ
מִמְזֹר. שְׂבִיּוֹן שְׂרֹאִים מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא
פְּרִיץ וְעָרִיץ וְגְבוּר, הַכֹּל יִקְרְאוּהוּ אוֹתוֹ
שֵׁם. וּמָה שְׂאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְעִין בְּאוֹתוֹ הַיְלֹד – אִין לָךְ
רָשָׁע בְּעוֹלָם מֵאוֹתָם הַרְשָׁעִים הַיּוֹצֵאִים
לְעוֹלָם שְׂאִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִין בּוֹ
וְרוֹאֶה אִם אוֹתוֹ הַגּוֹפֵ יֵנִיחַ בֵּן צַדִּיק
וְכֹשֶׁר, אוֹ שְׂיַצִּיל לְאָדָם מִיִּשְׂרָאֵל

אֱלֹהֵי אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים דְּכַתִּיב, (תהלים כט) קוֹל ייַ עַל הַמַּיִם וְכַתִּיב,
 (מלכים א יח) כִּי קוֹל הַמּוֹזֵן הַגֹּשֶׁם. קוֹל תְּחִיית הַמַּתִּים דְּכַתִּיב, (ישעיה מ)
 קוֹל קוֹרֵא בַּמַּדְבָּר. מָאִי בְּעֵי הָבֵא קָלָא בַּמַּדְבָּרָא.

אָלָא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אֲלֵין אַנּוּן קָלֵיִיא לְאַתְעָרָא מִתִּי מַדְבָּר,
 וּמִכָּאֵן דְּהוּא דִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָא תַּנּוּ
 בְּשַׁנְכְּנִים אָדָם לְקַבֵּר נַכְנִים בְּקוֹלוֹת. בְּשִׁיקוּמוֹ בְּתַחֲיית הַמַּתִּים
 אִינּוּ דִּין שִׁיקוּמוֹ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב עֲתִידָה בַת קוֹל
 לְהִיּוֹת מִתְּפוּצָצַת בְּבִתֵּי קְבֻרוֹת וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה כ"ו) הַקִּיצוּ וְרַגְנוּ
 שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי, וְעֲתִידִים לְחִיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹרֶז גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה
 דְּכַתִּיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֲזוּרוֹת טַלְדָּה וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אַכִּי"ר,
 (ע"כ מדרש הנעלם).

וַתִּרְא שָׂרָה אֶת בֶּן הָהָר הַמְצָרִית אֲשֶׁר יִלְדָה
לְאַבְרָהָם מִצַּחֲקוֹ. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, מִיּוֹמָא
דְּאַתְיִלִּיד יַצַּחֲקוּ וְהָיָה יִשְׁמַעְעָל בְּבֵיתָא דְאַבְרָהָם, לָא

לשון הקודש

בְּקוֹלוֹת. בְּשִׁיקוּמוֹ בְּתַחֲיית הַמַּתִּים אִינּוּ
 דִּין שִׁיקוּמוֹ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת? אָמַר רַבִּי
 יַעֲקֹב, עֲתִידָה בַת קוֹל לְהִיּוֹת מִתְּפוּצָצַת
 בְּבִתֵּי קְבֻרוֹת וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה כו) הַקִּיצוּ
 וְרַגְנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי. וְעֲתִידִים לְחִיּוֹת בְּטַל
 שֶׁל אֹרֶז גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה, שְׂכָתוֹב (שם) כִּי
 טַל אֲזוּרוֹת טַלְדָּה וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אֲמַן
 בֶּן יְהִי רַצוֹן. עַד כֵּאֵן מַדְרַשׁ הַנַּעֲלָם.

וַתִּרְא שָׂרָה אֶת בֶּן הָהָר הַמְצָרִית אֲשֶׁר
יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֲקוֹ. אָמַר רַבִּי חֵיִיא,
מִיּוֹם שְׁנוֹלֵד יַצַּחֲקוּ וְהָיָה יִשְׁמַעְעָל בְּבֵית
אַבְרָהָם, לָא הַתְעֵלָה יִשְׁמַעְעָל בְּשֵׁם.

אִינּוּם בָּאִים לְעוֹלָם אָלָא בְּקוֹלוֹת: קוֹל
 חֵיָה, שְׂכָתוֹב (בראשית א) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בָנִים,
 וְכַתוֹב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים. קוֹל
 גְּשָׁמִים, שְׂכָתוֹב (תהלים כט) קוֹל ה' עַל
 הַמַּיִם, וְכַתוֹב (מלכים א יח) כִּי קוֹל הַמּוֹזֵן
 הַגֹּשֶׁם. קוֹל תְּחִיית הַמַּתִּים, שְׂכָתוֹב (ישעיה
 מ) קוֹל קוֹרֵא בַּמַּדְבָּר. מַה צְרִיךְ כָּאֵן קוֹל
 בַּמַּדְבָּר?

אָלָא, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אֵלוֹ אוֹתָם
 קוֹלוֹת לְעוֹרֵר מִתִּי מַדְבָּר. וּמִכָּאֵן שֶׁהוּא
 דִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָרִי
 שְׁנִינּוּ, בְּשַׁנְכְּנִים אָדָם לְקַבֵּר, נַכְנִים

אֶסְתַּלַּק יִשְׁמַעֵאל בְּשֵׁמָא, בְּאַתְר דְּדַהֲבָא שְׂרִיא
 סוּסְפִיתָא לָא אֲדַכַּר קַמִּיה, וּבְגִין כֶּךָ אֶת בְּן הַגֵּר
 הַמְצֵרִית, גַּבַּר דְּלֵא יִתְחַזֵּי לְאַדְכָּרָא קַמִּיה דִּי־עֲחָק.

אָמַר רַבִּי יֶעֱחָק וַתֵּרָא שָׂרָה, בְּעֵינָא דְקַלְנָא חֲמַאת
 לִיה שָׂרָה, דְּלֵא חֲמַאת לִיה בְּעֵינָא דְאִיהוּ
 בְּרָא דְאַבְרָהָם, אֶלְא דְאִיהוּ בְּרָא דְהַגֵּר הַמְצֵרִית,
 וּבְגִין כֶּךָ וַתֵּרָא שָׂרָה. דְּשָׂרָה חֲמַאת לִיה בְּעֵינָא דְאִ
 וְלֵא אַבְרָהָם, דְּאִילוּ בְּאַבְרָהָם לֵא כְּתִיב אֶת בְּן הַגֵּר
 אֶלְא אֶת בְּנוֹ.

תָּא חֲזִי, לְבַתָּר מַה כְּתִיב וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי
 אַבְרָהָם עַל אֲוֹדוֹת בְּנוֹ. וְלֵא כְּתִיב עַל אֲוֹדוֹת
 בְּן הַגֵּר הַמְצֵרִית. בְּגִין כֶּךָ וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת בְּן הַגֵּר
 הַמְצֵרִית. וְלֵא חֲמַאת דְּאִיהוּ בְּרִיה דְּאַבְרָהָם.

לשון הקודש

וְלֵא אַבְרָהָם, שְׂאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֵא כְּתוּב
 אֶת בְּן הַגֵּר, אֶלְא אֶת בְּנוֹ.
בא רָאָה אַחַר כֶּךָ מַה פְּתוּב, וַיִּרַע
 הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אֲוֹדוֹת
 בְּנוֹ. וְלֵא כְּתוּב עַל אֲוֹדוֹת בְּן הַגֵּר
 הַמְצֵרִית. מִשּׁוּם כֶּךָ וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת בְּן
 הַגֵּר הַמְצֵרִית, וְלֵא רָאָתָה שְׂהוּא בְּן
 אַבְרָהָם.

בְּמָקוֹם שְׂזָהָב שוֹרָה, לֵא גַזְר פְּסֻלַּת
 לְפָנָיו, וְלִכְּן אֶת בְּן הַגֵּר הַמְצֵרִית, אִישׁ
 שְׂלֵא רָאוּי לְהִזְכֹּר לְפָנָיו יֶעֱחָק.
אמר רַבִּי יֶעֱחָק, וַתֵּרָא שָׂרָה, בְּעֵינֵי שֵׁל
 קַלּוֹן רָאָתָה אוֹתוֹ שָׂרָה, שְׂלֵא רָאָתָה
 אוֹתוֹ בְּעֵינֵי שְׂהוּא בְּן אַבְרָהָם, אֶלְא
 שְׂהוּא בְּן הַגֵּר הַמְצֵרִית, וּמִשּׁוּם כֶּךָ
 וַתֵּרָא שָׂרָה. שְׂרָאָתָה שָׂרָה אוֹתוֹ בְּעֵינֵי זוֹ

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר הַאי קָרָא תוֹשְׁבֵי־חַתָּא דְשָׂרָה אִיהוּ,
 בְּגִין דְחַמְמַת לִיה דְקָא מְצַחֵק לְכוּכְבִּים
 וּמְזֻלוֹת, אָמְרָה, וְדַאי לֹא בְרָא דָא בְרָא דְאִבְרָהָם
 לְמַעַבְד עוֹבְדוֹי דְאִבְרָהָם, אֶלָּא בְרָא דְהִנֵּר הַמְצַרִּית
 אִיהוּ אַחֲדָר לְחוֹלְקָא דְאַמִּיָּה, בְּגִין כֶּךָ וְתֵאמֹר
 לְאִבְרָהָם גְּרִשׁ הָאֵמָה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָהּ, כִּי לֹא יִירֶשׁ
 בֶּן הָאֵמָה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עַם יִצְחָק.

וְכִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ דְקִנִּי לָהּ שָׂרָה אִו לְבָרָה, אִי הָכִי
 לֹא אוֹדִי קְדָשָׁא בְרוּךְ הוּא עֲמָה, דְכִתִּיב כֹּל
 אֲשֶׁר תֹּאמֹר אֵלֶיךָ שָׂרָה שָׁמַע בְּקוֹלָהּ. אֶלָּא בְּגִין
 דְחַמְמַת לִיה בְּכוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת וְאַמִּיָּה אִוְלָפָא לִיה
 נְמוּסֵי דְכוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת, בְּגִין כֶּךָ אָמַרְת שָׂרָה כִּי לֹא
 יִירֶשׁ בֶּן הָאֵמָה הַזֹּאת, אֲנָא יַדְעֵנָא דְלֹא יָרִית לְעֵלְמִין
 חוֹלְקָא דְמְהִימְנוּתָא, וְלֹא יְהִי לִיה עִם בְּרֵי חוֹלְקָא

לשון הקודש

וְכִי עָלָה עַל דַּעְתָּךְ שְׁקִנְיָא לָהּ שָׂרָה אוֹ
 לְבָן שְׁלָהּ? אִם כֶּךָ, לֹא הָיָה מוֹדָה
 הַקְדוּשׁ בְרוּךְ הוּא עֲמָה, שְׂכֵתוֹב כֹּל
 אֲשֶׁר תֹּאמֹר אֵלֶיךָ שָׂרָה שָׁמַע בְּקוֹלָהּ.
 אֶלָּא מְשׁוּם שְׂרָאֲתָה אוֹתוֹ עִם כּוּכְבִּים
 וּמְזֻלוֹת וְאִמוֹ מְלַמְדַת אוֹתוֹ מְנַהֲגֵי
 עֲבוּדָה זָרָה, לְכֵן אָמְרָה שָׂרָה כִּי לֹא
 יִירֶשׁ בֶּן הָאֵמָה הַזֹּאת. אֲנִי יוֹדַעַת שְׁלֹא
 יִירֶשׁ לְעוֹלָמִים אֵת חֵלֶק הָאֵמוּנָה, וְלֹא

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַפְּסוּק הַזֶּה תִּשְׁבַּחַת
 לְשָׂרָה הוּא. מְשׁוּם שְׂרָאֲתָה אוֹתוֹ מְצַחֵק
 לְכוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת, אָמְרָה וְדַאי שְׂבִין זֶה
 אִינוּ בְּנֵי שַׁל אִבְרָהָם לַעֲשׂוֹת אֵת מַעֲשֵׂי
 אִבְרָהָם, אֶלָּא בֶּן הִנֵּר הַמְצַרִּית הוּא,
 חוֹר לְחַלֵּק שַׁל אִמוֹ. לְכֵן וְתֵאמֹר
 לְאִבְרָהָם גְּרִשׁ הָאֵמָה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָהּ
 כִּי לֹא יִירֶשׁ בֶּן הָאֵמָה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עַם
 יִצְחָק.

לֹא בְעֲלָמָא דִּין וְלֹא בְעֲלָמָא דְאִתִּי, וּבְגִין כֹּךְ אֲוִדִי
עָמָה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

וְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְעָא לְאַפְרָשָׁא בְלַחֲדוּדֵי זְרָעָא
קִדִּישָׁא כְדָקָא יְאוּת, וּבְגִין כֹּךְ פְּרָא
עֲלָמָא דְהָא יִשְׂרָאֵל סָלִיק בְּרַעוּתָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא עַד לֹא יִבְרִי עֲלָמָא, וּבְגִין כֹּךְ נָפַק אַבְרָהָם
לְעֲלָמָא וְעֲלָמָא מִתְקַיִים בְּגִינֵיהּ, וְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק (לֹא)
קִיָּמוּ וְלֹא אֲתֵי־שְׁבוּ בְדוֹכְתֵי־הוּ עַד דְנָפַק יַעֲקֹב
לְעֲלָמָא.

בִּיּוֹן דְנָפַק יַעֲקֹב לְעֲלָמָא אֲתֵקִימוּ אַבְרָהָם וַיִּצְחָק
וְאַתְקַיִים כָּל עֲלָמָא, וּמִתְמָן נָפַק עָמָא קִדִּישָׁא
לְעֲלָמָא, וְאַתְקַיִים כָּלָא כְגוֹנוּנָא קִדִּישָׁא כְדָקָא יְאוּת,
וּבְגִין כֹּךְ אָמַר לִיהּ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כֹּל אֲשֶׁר
תֹּאמַר אֱלֹהֵיךְ שָׂרָה שְׂמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִי־צָחַק יִקְרָא לְךָ

לשון הקודש

וְהַעוֹלָם הָיָה מִתְקַיִם בְּגִלְלוֹ, וְאַבְרָהָם
וַיִּצְחָק (לֹא) עָמְדוּ וְלֹא הִתְיַשְׁבוּ בְּמִקְוָמָם
עַד שֵׁינְעָא יַעֲקֹב לְעוֹלָם.

בִּיּוֹן שֵׁינְעָא יַעֲקֹב לְעוֹלָם, הִתְקַיְמוּ
אַבְרָהָם וַיִּצְחָק וְעָמַד כָּל הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם
יָצָא הָעַם הַקְּדוֹשׁ לְעוֹלָם וְהִתְקַיִם הַכֹּל
בְּגִיּוֹן קְדוּשַׁת פְּרָאוּי. וְלָכֵן אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֱלֹהֵיךְ שָׂרָה

יְהִיָּה לוֹ עִם בְּנֵי חֵלֶק לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה
וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. וְלָכֵן הוֹדָה עָמָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהַפְרִיד
לְבַדּוֹ אֶת הַזְּרַע הַקְּדוֹשׁ פְּרָאוּי, שְׂמִשּׁוּם
כֹּךְ פְּרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁהֵרִי יִשְׂרָאֵל עֲלֶיהָ
בְּרַעוּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא
הָעוֹלָם, וְלָכֵן יָצָא אַבְרָהָם לְעוֹלָם

זרע, ולא בישמעאל. מה כתיב לבתר ותלך ותתע
במדבר באר שבע.

השלמה מההשמטות (סימן יט)

וישכם אברהם בבקר וכו' רבי ברוקא אמר, מהו
שם על שכמה אלא שהזירה על עול
האמונה ולעמוד במה שהיתה בתחילה כתיב הכא
שם על שכמה וכתוב התם (שמות ט"ו) שם שם לו חק
ומשפט. מה להלן על השכינה, אוף הכא על
השכינה. מה עשתה כיון שראתה עצמה יוצאת
מרשותו של אברהם חזרה לקלקולה דכתיב ותלך
ותתע מהו ותתע שתעתעה אחר עבודה זרה וגלולי
בית אביה כתיב הכא ותתע וכתוב התם (ירמיה י') הבל
המה מעשה תעתועים: (עד כאן מההשמטות)

כתיב הכא ותתע וכתוב התם (ירמיה י') הבל המה

לשון הקודש

השכינה, אף כאן על השכינה. מה
עשתה? כיון שראתה עצמה יוצאת
מרשותו של אברהם, חזרה לקלקולה,
שכתוב (בראשית כא) ותלך ותתע. מה זה
ותתע? שתעתעה אחר עבודה זרה
וגלולי בית אביה. כתוב כאן ותתע,
וכתוב שם (ירמיה י') הבל המה מעשה
תעתועים: ע"כ מההשמטות.

כתוב כאן ותתע, וכתוב שם (ירמיה י'
הבל המה מעשה תעתועים. והקדוש

שמע בקלה פי ביצחק יקרא לך זרע,
ולא בישמעאל. מה כתוב אחר כך?
ותלך ותתע במדבר באר שבע.

השלמה מההשמטות (סימן יט)

וישכם אברהם בבקר וגומר (בראשית כא).
רבי ברוקא אמר, מה זה שם על
שכמה? אלא שהזירה על על האמונה
ולעמוד במה שהיתה בתחלה. כתוב כאן
שם על שכמה, וכתוב שם (שמות טו) שם
שם לו חק ומשפט. מה להלן על

מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּגִינִיה דְּאַבְרָהָם
לֹא שָׁבִיק. לָהּ וּלְבָרָהּ.

תָּא חַזִּי, בְּקִדְמִיתָא כִּד אֲזִלַת מִקְמָה דְּשָׂרָה מַה
כְּתִיב כִּי שָׁמַע יי אֵל עֲנִיָּד. וְהִשְׁתָּא דְּטַעֲמַת
בְּתַר פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אִף עַל גַּב דְּכְתִיב וַתִּשָּׂא אֶת
קוֹלָהּ וַתִּבְךְ. מַה כְּתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל
הַנֶּעֱר. וְלֹא כְּתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם. הָא אֻקְמוּהָ דְּלֹאוּ בַר עוֹנָשָׁא
הוּא לְגַבֵּי בִי דִינָא דְּלְעִילָא, דְּהָא בִי דִינָא
דְּלַתְתָּא עֲנִשִׁין מִתְּלִיסַר שָׁנִין וּלְעִילָא, וּבִי דִינָא
דְּלְעִילָא מִעֲשָׂרִים שָׁנִין וּלְהִלָּאָה. וְאִף עַל גַּב דְּחִיבָא
הָוָה, לֹאוּ בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ. וְהָא אֻקְמוּהָ, וְדָא הוּא
דְּכְתִיב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכִי מָאן דְּאַסְתַּלַּק מִעֲלָמָא

לשון הקודש

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם, הָרִי פְּרִשׁוּהָ שְׂלֵא בַר
עֲנִשׁ הוּא אֲצֵל בֵּית הַדִּין שְׂלִמְעֵלָה,
שְׁהָרִי בֵּית דִּין שְׂל מִטָּה מִעֲנִשִׁים
מִשְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמְעֵלָה, וּבֵית שְׂל
שְׂל מְעֵלָה מִעֲשָׂרִים שָׁנָה וּמְעֵלָה, וְאִף
עַל גַּב שְׁהִיָּה רְשָׁע, אִינּוּ בִּין עֲנִשׁ. וְהָרִי
פְּרִשׁוּהָ, וְזֵהוּ שְׂכַתוּב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֵּן, מִי שְׂמַסְתַּלַּק
מִהַעוֹלָם בְּטָרָם הִגִּיעוּ זְמִינוּ לְעֲשָׂרִים

בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְל אַבְרָהָם לֹא עֲזַב אוֹתָהּ
וְאֵת בְּנָהּ.

בַּא רְאֵה, בְּהִתְחַלָּה כְּשֶׁהִלְכָה מִלְּפָנֵי
שָׂרָה מַה כְּתוּב? כִּי שָׁמַע ה' אֵל עֲנִיָּד.
וְכַאן שְׂטַעֲתָה אַחַר פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, אִף
עַל גַּב שְׂכַתוּב וַתִּשָּׂא אֶת קוֹלָהּ וַתִּבְךְ,
מַה כְּתוּב? כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל
הַנֶּעֱר, וְלֹא כְּתוּב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת
קוֹלָךְ.

עַד לֹא מָטוּן יוֹמוֹי לְעֶשְׂרֵין שָׁנָיִם, מֵאַן אֶתְר אֶתְעַנְשׁ,
 בְּגִין דְּהָא מִתְלִיסַר שָׁנָיִם וְלִתְתָא לָאוּ בַר עוֹנְשָׁא אִיהוּ
 אֶלָּא בְּחֻטְאֵי דְאַבּוּי. אֲבַל מִתְלִיסַר שָׁנָיִם וְלֵעִילָא
 מֵהוּ, אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא חָס עֲלֵיהּ דְּלִימוֹת
 זְכָאִי (וְלֹא לִימוֹת חַיִּיב) וַיְחִיב לִיה אֲגַר טַב בְּהָהוּא עֲלֵמָא,
 וְלֹא לִימוֹת חַיִּיב דִּיתְעַנְשׁ בְּהָהוּא עֲלֵמָא וְאוּקְמוּתָּהּ.

אָמַר לִיה אִי חַיִּיבָא הוּא וְלֹא מָטוּן יוֹמוֹי (דף קיט ע"א)
 לְעֶשְׂרֵין שָׁנָיִם מֵהוּ בִּינּוּן דְּאַסְתִּילַק מֵעֲלֵמָא
 בְּמַאי הוּא עוֹנְשִׂיהּ. אָמַר לִיה בְּדָא אֶתְקַיִים (משלי יג)
 וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. דְּכִד עוֹנְשָׁא נָחִית לְעֲלֵמָא
 אִיהוּ (דִּינָא) אֶעְרַע בְּלֹא כּוֹנְנָה לְעִילָא וְתִתָּא בְּהָהוּא
 מִתְבְּלָא וַיִּתְעַנְשׁ כִּד לָא אֲשַׁנְחוּ עֲלֵיהּ מְלֵעִילָא.

וְעֲלֵיהּ כְּתִיב, (משלי ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הַרְשָׁע.
 א"ת לְאַסְגָּאָה מֵאַן דְּלֹא מָטוּן יוֹמוֹי

לשון הקודש

אָמַר לוֹ, אִם אֵינּוּ חַיִּב וְלֹא הִגִּיעוּ יָמָיו
 לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, בִּינּוּן שְׁהַסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם
 בְּמָה הוּא עֹנֵשׁוֹ? אָמַר לוֹ, כְּנֹה מִתְקַיִם,
 (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. שְׂכַשְׁעַנְשׁ
 יוֹרֵד לְעוֹלָם, הוּא וְהַדִּין פּוֹנֵעַ בְּלִי כּוֹנְנָה
 לְמַעְלָה וְלְמַטָּה בְּאוֹתוֹ מִשְׁחִית, וַיִּעְנֵשׁ
 כְּשֵׁלֵא מִשְׁגִּיחִים עָלָיו מְלַמְעֵלָה.
 וְעָלָיו כְּתוּב (שם ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת

שָׁנָה, מֵאִיזָה מְקוֹם נְעַנְשׁ, מִשׁוּם שְׁהָרִי
 מִשְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וּמָטָה אֵינּוּ בַר
 עֹנְשִׁים אֶלָּא בְּחֻטְאֵי אָבּוּי, אֲבַל מִשְׁלֵשׁ
 עֶשְׂרֵה וּמַעְלָה מֵהוּ? אָמַר לוֹ, הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו שְׁיִמוֹת זְכָאִי וְלֹא
 יְמוֹת חַיִּיב, וְנִתְּנָן לוֹ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם
 הַהוּא, וְלֹא יְמוֹת חַיִּיב שְׁיִעְנֵשׁ בְּאוֹתוֹ
 עוֹלָם, וּבְאַרְוָה.

לְאַתְעַנְשָׂא. עוֹנוֹתָיו יִלְבְּדֵנוּ (את הרשע) וְלֹא בִי דִינָא
 דְלַעִילָא, וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתְמַךְ וְלֹא בִי דִינָא
 דְלַתְתָּא. בְּגִין כֹּךְ כְּתִיב בִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל
 הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי
 יַעֲקֹב מִלֵּא בּוֹא"ו אִמְאִי. אֵלָא בְתַרִּין סְטָרִין
 אִיהוּ (אנון). רְזָא דְחַכְמַתָּא חָדָא. דְאִיהוּ רְזָא דְרְזָא
 דְחַכְמַתָּא. אַתְר דְּשָׂרֵי בֵיה יַעֲקֹב. אֲבָל הָאִי קָרָא עַל
 גְּלוּתָא דִּישְׂרָאֵל אַתְמָר, דְּכִד אֲנוּן גּוֹ גְלוּתָא, הַהוּא
 זְמַנָּא דִּיתְפַקְדוֹן (פיה יעקב) יִתְפַקְדוֹן בְּרְזָא דּוֹא"ו. וְאִיהוּ
 בְּאַלְפֵי שְׁתִּיתָא.

וּפְקִידָה בְּרְזָא דּוֹא"ו שִׁית רַגְעֵי וּפְלַג עֵידוֹן. וּבְזְמַנָּא
 דְשִׁתִּין שְׁנִין לְעִבּוּרָא דְדִשָּׂא בְּאַלְפֵי
 שְׁתִּיתָא יָקִים אֱלֹהֵי שְׁמִיָּא פְקִידוֹ לְבְרִיתִיה דְיַעֲקֹב.

לשון הקודש

חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל דְרָגָה שֶׁל
 חֲכָמָה, הַמְּקוּם שֶׁשׁוֹרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אֲבָל
 פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל.
 שְׂכֻשָׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן
 שֶׁיִּפְקְדוּ וּבוֹ יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בַּסּוּד שֶׁל
 וְא"ו, וְהוּא בְּאַלְפֵי הַשְּׁשִׁי.

וּפְקִידָה בַּסּוּד שֶׁל וְא"ו שֶׁשָּׂה רַגְעִים
 וְחָצִי זְמַן. וּבְזְמַן שֶׁל שְׁשִׁים שָׁנִים לְבְרִית
 הַדְּלֵת בְּאַלְפֵי הַשְּׁשִׁי, יָקִים אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם

הַרְשָׁע. אֵת - לְרִבּוֹת מִי שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ
 זְמַיְו לְהַעֲנִשׁ. עוֹנוֹתָיו יִלְבְּדֵנוּ וְאֵת הַרְשָׁע,
 וְלֹא בֵּית הַדִּין שֶׁלְמַעְלָה. וּבְחַבְלֵי
 חַטָּאתוֹ יִתְמַךְ, וְלֹא בֵּית דִּין שֶׁלְמַטָּה.
 לְכֵן כְּתוּב בִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנֶּעַר
 בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי
 אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מִלֵּא בּוֹא"ו לָמָּה?
 אֵלָא בְּשְׁנֵי אֲדָרִים הוּא וְהָסוּ. סוּד שֶׁל